

Håkan Carlefall
VD

YTTRANDE

Förslag till remissyttrande - Energimarknadsinspektionens rapport Ei R2025:10 Vätgas i systemet – en gasmarknad i omställning

YTTRANDE

1. Inledning

Sala kommun tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Energimarknadsinspektionens rapport "Vätgas i systemet – en gasmarknad i omställning". Kommunen är positiv till ambitionen att skapa ett modernt, transparent och hållbart regelverk för gas, biogas och vätgas, då dessa energibärare kan spela en viktig roll i energiomställningen.

Eftersom nuvarande naturgaslag inte omfattar vätgas och endast delvis berör biogas är flera av de föreslagna bestämmelserna helt nya för kommuner utan gasinfrastruktur. Sala kommun saknar idag gasnät men ser långsiktiga möjligheter inom:

- småskalig biogasproduktion,
- energilagring genom vätgas (Power-to-Gas),
- lokal reservkraft och industriell tillämpning,
- integrerade energisystem där el, fjärrvärme och vätgas samverkar.

Det är därför avgörande att lagstiftningen blir proportionerlig, flexibel och utvecklingsfrämjande, så att även mindre kommuner och aktörer kan bidra till utvecklingen av framtidens energimarknad.

2. Övergripande synpunkter

2.1. Risk med att reglera en marknad som ännu inte finns

Sala kommun vill särskilt påpeka att den föreslagna regleringen är omfattande trots att en sammanhängande svensk gas- och vätgasmarknad ännu inte finns i stora delar av landet. Att reglera en marknad i förväg innebär betydande risker: innovation och pilotprojekt kan hämmas, inträdesbarriärer skapas innan aktörer

hunnit etablera sig, utvecklingen kan bromsas snarare än främjas, och ett regelverk riskerar att låsa fast strukturer innan marknaden tagit form.

2.2. Risken för monopol och att endast stora aktörer kan etablera sig

Koncessionssystemet innebär i praktiken ett områdesmonopol: den som får koncession har ensamrätt inom området. I kombination med strikta krav på åtskillnad, certifiering, spårbarhet och nätutvecklingsplaner riskerar lagstiftningen att leda till att endast stora nationella aktörer etablerar sig. Detta är särskilt problematiskt i kommuner utan befintligt gasnät, där innovativa lokala lösningar är avgörande för marknadens initiala utveckling.

3. Konkreta hinder för små aktörer och kommunala initiativ

3.1. Distributionsnätoperatörer får inte bedriva handel

Att en distributionsnätoperatör inte får bedriva handel eller annan kommersiell verksamhet är en betydande inträdesbarriär för små aktörer. I en marknad som ännu inte finns är det ofta nödvändigt att samma aktör äger, driver och säljer gas i ett initialt skede. Kravet på full åtskillnad riskerar därför att omöjliggöra småskaliga satsningar.

3.2. Definitioner av små och medelstora företag används inte

Rapporten definierar små och medelstora företag, men dessa definitioner används inte för att ge lättnader i rapporteringskrav, åtskillnad, tillståndprocesser eller certifieringsbörda. Detta innebär att små kommunala bolag behandlas som nationella energikoncerner, vilket är oproportionerligt.

3.3. Spårbarhets- och hållbarhetskrav

Krav på full spårbarhet, massbalanssystem, ursprungsmärkning och certifiering enligt RED II/RED III är motiverade för storskaliga aktörer men riskerar att bli kostnadsdrivande för små projekt såsom lokal biogasproduktion eller vätgaslager i mindre kommuner. Sala kommun stödjer hållbarhetskrav, men anser att utvidgningen måste ske proportionerligt.

3.4. Administrativa krav

Krav på nätutvecklingsplaner, rapportering och certifiering är omfattande även för små aktörer och kan leda till att initiativ avstår från att starta. Implementeringen av regler bör därför ske gradvis. Kravet på exvis nätutvecklingsplaner gäller enligt förslaget samtliga nätoperatörer, även småskaliga och lokala nät. Dessa krav är utformade för stora och etablerade system, men blir oproportionerliga för nystartade och små gas- och vätgasnät i kommuner utan befintlig infrastruktur. Sala kommun anser att undantag eller förenklade krav bör införas i enlighet med direktivets möjligheter till proportionalitet.

4. Sala kommuns rekommendationer

- Regelverket bör vara proportionerligt och ta hänsyn till verksamheters storlek.

- Förenklade regler och undantag bör införas för småskaliga och lokala initiativ.
- Åtskillnadsreglerna bör mjukas upp i tidiga utvecklingsskeden.
- Spårbarhets- och ursprungsmärkningskraven bör anpassas för små volymer.
- Koncessionssystemet bör inte skapa monopolisering.
- Definitioner av små och medelstora företag bör användas aktivt för skalenliga krav.

5. Avslutning

Sala kommun stödjer ambitionen om ett modernt regelverk men uppmanar till en flexibel, proportionerlig och utvecklingsfrämjande implementering så att både små och stora aktörer kan bidra till energiomställningen.

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna

(tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utesluta någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐
Om NEJ – varför inte?		

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbydsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.